

การพัฒนากระบวนการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิชาการ ก่อนการเผยแพร่ของบุคลากรกรมควบคุมโรค (DDC clearance)

Development of clearance approval process for Department of Disease Control's academic products

กุลธิดา สุขมาก¹Kullatida Sukmak¹อรุณี คำจันทร์วงศ์¹Arune Khumchanwong¹สุคนธ์ทิพย์ จิตโชติ²Sukoltip Jitchote²เบญจมาศ แสนสีดา³Benjamas Saenseeda³ละไม สิ้นโพธิ์³Lamai Sinpho³ญาณี แสงสง่า⁴Yanee Saengsanga⁴ชลนที รอดสว่าง⁵Chonnatee Rodsawang⁵¹สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย¹Bureau of Environment Health, Department of Health²ศูนย์สนับสนุนบริการสุขภาพที่ 9 นครราชสีมา²Regional Health Service Support, Center 9

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

Nakhon Ratchasima, Department of

Health Service Support

³กองนวัตกรรมและวิจัย กรมควบคุมโรค³Division of Innovation and Research,

Department of Disease Control

⁴สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ⁴Bureau of Risk Communication and Health

กรมควบคุมโรค

Behavior Development ,

Department of Disease Control

⁵กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์⁵Division of AIDS and STIs,

กรมควบคุมโรค

Department of Disease Control

DOI: 10.14456/dcj.2023.52

Received: September 26, 2022 | Revised: January 9, 2023 | Accepted: January 31, 2023

บทคัดย่อ

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ ก่อนการเผยแพร่ของบุคลากรกรมควบคุมโรค (DDC clearance) มีหน่วยงานดำเนินการตามแนวทางค่อนข้างน้อย ซึ่งยังไม่มีภาควิเคราะห์สาเหตุและทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มีการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจ ปัญหาและพัฒนารูปแบบ DDC clearance โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ และขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบ เก็บ ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษา พบว่า ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติตาม แนวทาง DDC clearance รูปแบบเดิม มีสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจในหลักการ ความสำคัญ และขั้นตอนของ DDC 634

clearance ในทุกกลุ่มประชากรที่ศึกษา เนื่องจากการสื่อสารค่อนข้างน้อย การดำเนินการใช้ระยะเวลานาน ไม่มีขอบเขตการพิจารณาผลงานที่ชัดเจน นอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นการขอความร่วมมือเท่านั้น จึงขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติ ที่วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการดำเนินงานโดยให้ผู้นำเสนอผลงานประเมินตนเองตามมาตรฐานการเผยแพร่ผลงาน ประกอบด้วย 1) ความเป็นผู้นิพนธ์ 2) การลอกเลียนวรรณกรรม 3) ผลประโยชน์ทับซ้อน 4) ความลับและความเป็นส่วนตัว 5) การเผยแพร่ซ้ำ และ 6) การตีพิมพ์แบ่งย่อย รวมถึงลดระยะเวลาดำเนินงานให้ทันเวลาต่อการเผยแพร่ และได้นำขั้นตอนการดำเนินงาน และแบบประเมินขั้นตอน DDC clearance ทดสอบกับประชากรศึกษา จำนวน 52 คน โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้งานจริง ควรมีการนำไปใช้อย่างเป็นทางการและมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ติดต่อผู้นิพนธ์ : กุลธิดา สุขமாக

อีเมล : s.kullatida@gmail.com

Abstract

Implemented by Department of Disease Control (CDC), DDC clearance is one of the policies that is primarily intended to support and monitor quality of academic products before dissemination. A small number of DDC researchers engaged in policy practice. The explanation of this problem is still unknown. To address this gap, we conducted this research to understand the reason why most DDC researchers have not participated in DDC clearance and to develop a more practical process of DDC clearance. This research was designed based on action research methodology. It contained 4 steps which were: (1) identify problems, (2) develop process (model), (3) try out the model, and (4) evaluate the model by subject matter experts. A combination of quantitative and qualitative approaches was used in the data analysis. The result indicated that all stakeholders have not fully understood the DDC clearance process. A possible explanation for the problems may be the lack of communications. DDC clearance is not compulsory and has unclear procedures; therefore, most researchers tend to disregard the process. This study developed the DDC clearance process based on publication ethics consisting of (1) authorship, (2) plagiarism, (3) conflict of interest, (4) privacy and confidentiality, (5) redundant publication, and (6) salami publication, as well as reducing the time required for consideration procedure. This developed DDC clearance was tested on 52 people. Moreover, the developed procedure and assessment form were approved by subject matter experts in the final step. Communication strategy might be used to increase the number of researchers who comply with DDC clearance. The developed DDC clearance from this study should be implemented and further evaluated in order to improve DDC clearance in an effective manner.

Correspondence: Kullatida Sukmak

E-mail: s.kullatida@gmail.com

คำสำคัญ

แนวทาง DDC clearance, พัฒนารูปแบบ, คุณภาพผลงานวิชาการ

Keywords

DDC clearance, model development, academic products monitoring

บทนำ

กรมควบคุมโรคได้ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรสร้างผลงานวิจัยและผลงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง⁽¹⁾ ซึ่งผลงานเหล่านั้นมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนามาตรการการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพเป็นอย่างดี โดยมีผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการของบุคลากรกรมควบคุมโรคบางส่วนที่เผยแพร่สู่สาธารณะ เช่น ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การนำเสนอผลงานด้วยวาจา หรือการนำเสนอด้วยโปสเตอร์ ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ เพื่อเป็นการป้องกันและป้องปรามไม่ให้เกิดการเผยแพร่ผลงานของบุคคลอื่น โดยที่เจ้าของผลงานไม่รับทราบหรือยินยอม รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดการเผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ และป้องกันมิให้บุคลากรบางส่วนใช้เวลาราชการในการดำเนินการวิจัยหรือผลงานวิชาการในนามส่วนตัว ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจ บทบาท หรือไม่เกิดประโยชน์ต่อกรมควบคุมโรค ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กองนวัตกรรมและวิจัย (กนว.) จึงมีการเสนอจัดทำแนวทางการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการของบุคลากรกรมควบคุมโรค (DDC clearance) ก่อนเผยแพร่ โดยมีกระบวนการให้ผู้บริหารหน่วยงานได้รับทราบและอนุมัติก่อนที่จะเผยแพร่ผลงานเพื่อเป็นการลดปัญหาดังกล่าว ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า หน่วยงานดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance ค่อนข้างน้อย อาจเกิดจากกระบวนการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระยะเวลาในการดำเนินงานไม่ทันต่อการเผยแพร่ และไม่มี การคืนข้อมูลให้แก่บุคลากรและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้บุคลากรและหน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้อย่างสูงสุด ผู้นำเสนอผลงานจึงไม่เห็นประโยชน์การดำเนินงานตามแนวทาง DDC clearance และเห็นว่าแนวทางดังกล่าวสร้างความยุ่งยากในการทำงาน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยขั้นนี้ขึ้นเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามแนวทาง DDC clearance รูปแบบปัจจุบันและความต้องการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือวิชาการ

เพื่อนำแนวทางมาปรับให้เข้ากับบริบทของกรมควบคุมโรค โดยเน้นการส่งเสริมและกำกับให้บุคลากรกรมควบคุมโรคเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับจริยธรรมการเผยแพร่ผลงานตามมาตรฐาน

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research: AR)⁽²⁾ โดยเป็นการวิจัยเชิงผสม (mixed methods) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อแสวงหาความรู้ความจริง จึงได้นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการค้นหาข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุปที่ต้องการ และเป็นการแก้ปัญหา พร้อมกับนำบทเรียนของกระบวนการแก้ปัญหามาเป็นองค์ความรู้ ซึ่งการดำเนินการตาม AR มีส่วนที่สำคัญ คือ การดำเนินการเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการวิจัย จนเกิดองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้จากกระบวนการวิจัย นำมาประมวลเป็นแนวคิด หลักการ และสร้างเป็นทฤษฎีได้ ทั้งนี้ได้แบ่งกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็น 4 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการกำหนดประเด็นปัญหาวิจัยของการวิจัยซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกระบวนการ เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เข้าใจปัญหา

1.1 การศึกษาเชิงปริมาณ

เก็บข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร จำนวน 5 ฐานข้อมูลเลือกฐานข้อมูลแบบเจาะจง

1.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย

กลุ่มที่ 1 บุคลากรภายในกลุ่มงานของ กนว.

กลุ่มที่ 2 ผู้รับผิดชอบตัวชี้วัด 1.1.2 ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานผลิตภัณฑ์เพื่อการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพสำหรับหน่วยงานวิชาการที่รับผิดชอบฐานข้อมูลผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการของกรมควบคุมโรค

กลุ่มที่ 3 บุคลากรในสังกัดกรมควบคุมโรคที่มีผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการที่เคยหรือต้องการ

เผยแพร่ หรือผู้ที่รับผิดชอบการดำเนินงานตามแนวทาง DDC clearance ของหน่วยงานวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยนำข้อมูล มาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นหมวดหมู่ จากนั้นวิเคราะห์ความหมาย เชื่อมโยงกับรูปแบบ DDC clearance ในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ

เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (focus group) และสัมภาษณ์เชิงลึก

เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

กลุ่มที่ 1 บุคลากรภายในกลุ่มงานของ กนว.

กลุ่มที่ 2 ผู้รับผิดชอบตัวชี้วัด 1.1.2 ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานผลิตภัณฑ์เพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ สำหรับหน่วยงานวิชาการที่รับผิดชอบฐานข้อมูลผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการของกรมควบคุมโรค

กลุ่มที่ 3 บุคลากรในสังกัดกรมควบคุมโรคที่มีผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการที่เคยหรือต้องการเผยแพร่ หรือผู้ที่รับผิดชอบการดำเนินงานตามแนวทาง DDC clearance ของหน่วยงานวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล และจัดระเบียบข้อมูลโดยแยกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ แยกข้อมูลตามลักษณะข้อเท็จจริง และปรับแก้ไขรูปแบบ นำเสนอข้อมูลผ่านรูปแบบ DDC clearance ที่ได้รับการพัฒนา ((ร่าง) แบบฟอร์ม DDC clearance 65_01)

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินความพึงพอใจตัวเลือก 5 ระดับ ได้แก่ พึงพอใจน้อยที่สุด พึงพอใจน้อย พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจมาก และพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 12 ข้อ และตัวเลือกให้เลือกตอบ ดำเนินการ/แนะนำหรือไม่ดำเนินการ/ไม่แนะนำ จำนวน 4 ข้อ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรศึกษา จำนวน 144 คน ประกอบด้วย ผู้ที่อยู่ระหว่างขอรับการตีพิมพ์ ผู้ที่พนธ์ที่ได้รับการตอบรับตีพิมพ์บทความแล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 30 พฤศจิกายน 2564 และนักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยจากกรมควบคุมโรคที่ส่งเล่มฉบับสมบูรณ์แล้ว ระหว่างปีงบประมาณ 2563-2564 โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจ ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

4 ขั้นตอน พบว่า

ขั้นตอนที่ 1 เข้าใจปัญหา เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามแนวทาง DDC clearance รูปแบบปัจจุบัน และความต้องการพัฒนารูปแบบ “การส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือวิชาการ ก่อนการเผยแพร่ของบุคลากรกรมควบคุมโรค” (DDC clearance) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนพบว่า รายการเอกสารที่ 2-5 ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของ DDC clearance ที่ผ่านมา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือวิชาการ ก่อนการเผยแพร่ของบุคลากร กรมควบคุมโรค (DDC clearance)

Table 1 Results of document review related to promotion and quality control of research or academic products produced by the Department of Disease Control personnel before dissemination (DDC clearance)

รายการเอกสาร	ผลการดำเนินงาน
1. ผลการสำรวจจากแบบฟอร์มประสานความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแนวทางการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ ก่อนการเผยแพร่ของบุคลากร กรมควบคุมโรค (DDC clearance)	
- หน่วยงานที่ดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance (N=48)	19 หน่วยงาน (39.58%)
- ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการที่เผยแพร่ที่ดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance (N=106)	46 เรื่อง (43.39%)
2. รายงานประจำปี 2563 กองนวัตกรรมและวิจัย กรมควบคุมโรค	ไม่ปรากฏข้อมูล
3. รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์หลัก ครั้งที่ 2/2564 และครั้งที่ 3/2564	
- ครั้งที่ 2/2564	ไม่ปรากฏข้อมูล
มติการประชุม สร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์การดำเนินงาน DDC clearance ว่าเป็นการบริหารความเสี่ยงในการไม่ใช้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริงในการเผยแพร่ผลงานให้หน่วยงานรับทราบ	
- ครั้งที่ 3/2564	ไม่ปรากฏข้อมูล
มติการประชุม ออกแบบฟอร์มที่ตรงความต้องการ วิเคราะห์ปัจจัยที่หน่วยงานไม่ส่ง เช่น ระยะเวลาการเผยแพร่ กรณีต้องการเผยแพร่โดยเร็ว	
4. ฐานข้อมูลการเผยแพร่บทความของบุคลากรกรมควบคุมโรคที่ตีพิมพ์ในวารสาร 14 วารสาร สังกัดกรมควบคุมโรค	ไม่ปรากฏข้อมูล
5. ฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์วิชาการ กรมควบคุมโรค ปี 2563	ไม่ปรากฏข้อมูล

จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามแนวทาง DDC clearance รูปแบบปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจหรือการรับรู้ รับทราบถึงหน้าที่ รวมถึงยังไม่เห็นความสำคัญของการดำเนินงาน เนื่องจากการสื่อสารให้หน่วยงานภายนอกได้รับรู้ รับทราบ และปฏิบัติตามค่อนข้างน้อย และการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นเพียงการขอความร่วมมือเท่านั้น พร้อมทั้งการดำเนินงานตามแนวทาง DDC clearance ยังไม่มีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์จึงขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติ ตัวอย่าง 1 ราย ให้ข้อมูลว่า "...ท่าน ผอ. คงไม่มีเวลาที่จะมาอ่าน paper หนะว่ามีคุณภาพไม่มีคุณภาพหนะ อันนี้ก็อยากนำเสนอ เนื้อหาสนับสนุนข้อเสนอแนะของทุกท่านที่ว่ามันซ้ำ 1 ซ้ำ ซ้อน 2 ไม่เกิดประโยชน์นะคะ..." นอกจากนี้การดำเนิน

การในรูปแบบเดิมใช้ระยะเวลานาน ประกอบกับแนวทาง ยังไม่มีขอบเขตการพิจารณาผลงานที่ชัดเจน ตัวอย่าง 1 ราย ให้ข้อมูลว่า "อาจจะทำเป็น checklist เอกสารออกมาว่ามีหัวข้อหรือขั้นตอนอะไรบ้างที่ต้องดำเนินการ อย่างนี้คะ จะได้ช่วยให้ตรวจสอบความถูกต้องได้ง่ายมากขึ้นนะคะ..."

ประเด็นสำคัญของคำกล่าวข้างต้น สะท้อนถึงกระบวนการรูปแบบเดิมที่ยังมีบุคลากรบางกลุ่มไม่เข้าใจหรือรับรู้ รับทราบถึงหน้าที่ความสำคัญที่ต้องดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance เนื่องจากการสื่อสารให้หน่วยงานภายนอกได้รับรู้ รับทราบ และปฏิบัติตามค่อนข้างน้อย และการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นเพียงการขอความร่วมมือเท่านั้น ยังไม่มีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์จึงขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติ และการดำเนินการในรูปแบบเดิมใช้ระยะเวลานาน กล่าวคือ ผู้นำเสนอ

ต้องแจ้งความจำนงขอแนะนำเสนอผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน ก่อนส่งเรื่องสมัครเพื่อนำเสนอผลงาน ทำให้การส่งผลงานเกิดความล่าช้าและไม่ทันการเผยแพร่ จึงทำให้ผู้นำเสนอผลงานไม่ดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance และยังคงพบว่าการกระบวนการแบบเดิมไม่มีการกำหนดขอบเขตองค์ประกอบมาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิชาการทำให้การพิจารณาขึ้นอยู่กับดุลยพินิจเพียงอย่างเดียว

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ เพื่อคั่นหารูปแบบการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ โดยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางและผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามแนวทาง DDC clearance ที่สอดคล้องกับนโยบายกรมควบคุมโรค เพื่อให้การปฏิบัติงานตามแนวทาง DDC clearance มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทีมวิจัยได้เพิ่มรายละเอียดหัวข้อต่างๆ ของขั้นตอน DDC clearance ประกอบด้วย นิยามประเภทผลงานที่ต้องดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance ระดับการดำเนินงานของผู้นำเสนอซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับผู้ปฏิบัติงาน (ระดับรองผู้อำนวยการลงมา) ในหน่วยงานที่ต้องการเผยแพร่ผลงาน โดยที่หน่วยงานมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณามาตรฐานการเผยแพร่ตามกระบวนการ DDC clearance ประกอบด้วย 6 หัวข้อ ดังนี้

- 1) ความเป็นผู้นิพนธ์ (authorship)
- 2) การเผยแพร่ซ้ำ (redundant publication)
- 3) การตีพิมพ์แบ่งย่อย (salami publication)

- 4) การลอกเลียนวรรณกรรม (plagiarism)
- 5) ผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest)
- 6) ความลับและความเป็นส่วนตัว (confidentiality and privacy)

โดยมีบทบาทและหน้าที่ คือ พิจารณาความเหมาะสมของผลงานวิชาการในภาพรวม และกำกับผลงานวิชาการของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน ให้เป็นไปตามมาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิชาการฯ ทั้งนี้ คณะทำงานระดับหน่วยงานสามารถบูรณาการกับคณะทำงานอื่นของหน่วยงานได้

2. ระดับกรม (ระดับผู้อำนวยการ/รองอธิบดี/ผู้ทรงคุณวุฒิ) ที่ต้องการเผยแพร่ผลงาน ต้องส่งผลงานพร้อมแบบประเมินขั้นตอนการดำเนินงานการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการก่อนการเผยแพร่ของบุคลากรกรมควบคุมโรค (DDC clearance 65_01) ล่วงหน้าอย่างน้อย 14 วัน โดยส่งไปยังกลุ่มจัดการความรู้และพัฒนามาตรฐานวิชาการ กนว. ซึ่งเป็นผู้ประสานการดำเนินงาน และหลังจากมีการเผยแพร่ผลงานแล้ว ดำเนินการดังนี้

กรณีที่ 1 ตีพิมพ์ผลงานในวารสารวิชาการ ผู้นิพนธ์บันทึกข้อมูลลงระบบบันทึกข้อมูลนักวิจัยกรมควบคุมโรค (DDC Researcher Data System: DRDS)

กรณีที่ 2 นำเสนอด้วยวาจาหรือนำเสนอแบบโปสเตอร์ หลังจากมีการนำเสนอผลงานแล้ว ให้ผู้นำเสนอแนบหลักฐาน ส่งไปยังกลุ่มจัดการความรู้และพัฒนามาตรฐานวิชาการ กนว. เพื่อรวบรวมข้อมูลนำเสนอผลการดำเนินงานภาพรวมต่อผู้บริหาร ดังภาพที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ เพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินงานตามแนวทาง DDC clearance ที่มีความพึงพอใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบฯ ขึ้น มีผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ 52 คน ประกอบด้วย ผู้ที่มีประสบการณ์ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ ผู้ที่เคยแพร่ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการแล้ว จำนวน 35 คน (ร้อยละ 67.3) ผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 9.6) และผู้ที่มีแผนจะเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ จำนวน 12 คน (ร้อยละ 23.1) พบว่า มีความพึงพอใจต่อ (ร่าง) ขั้นตอน DDC clearance อยู่ในระดับปานกลาง-มาก (ร้อยละ 79) และมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อ (ร่าง) แบบประเมิน DDC clearance 65_01 อยู่ในระดับปานกลาง-มาก (ร้อยละ 78) ซึ่งระดับความพึงพอใจในภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์ที่คาดหวัง

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อสรุปตรงกันว่า รับรองรูปแบบฯ โดยให้ดำเนินการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนการนำไปใช้ดำเนินงาน

ตัวอย่าง 1 ราย ให้ข้อมูลว่า “...รูปแบบมีความเหมาะสมแต่ควรแยกประเภทการนำเสนอด้วยวาจา (oral presentation) หรือนำเสนอแบบโปสเตอร์ (poster presentation) ว่าสามารถละเว้นข้อใดได้บ้าง เช่น สำหรับผู้นำเสนอรูปแบบการนำเสนอด้วยวาจา (oral presentation) หรือนำเสนอแบบโปสเตอร์ (poster presentation) ให้ดำเนินการข้อที่ 4 การลอกเลียนวรรณกรรม (plagiarism) ข้อที่ 5 ผลประโยชน์ทับซ้อน และข้อที่ 6 ความลับและความเป็นส่วนตัว...”

ตัวอย่าง 1 ราย ให้ข้อมูลว่า “เหมาะสมในการนำไปใช้ แต่ควรเพิ่ม ผอ. / ประธานผู้ที่ได้รับมอบหมายอนุมัติให้เผยแพร่ ลงใน flow...”

วิจารณ์

จากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ พบว่า ขั้นตอนและแบบฟอร์มได้พัฒนาให้มีความ สอดคล้องกับ CDC⁽³⁾ ที่ได้จัดทำ Guidance for Scientific Review and Clearance⁽⁴⁾ และได้ปรับระยะเวลาการดำเนินงานให้ใช้เวลาไม่น้อยที่สุด⁽⁵⁾ เพื่อการผลิตผลงานที่น่าเชื่อถือ มีคุณภาพ ซึ่งจะมีการกำกับคุณภาพและป้องกันการละเมิดจริยธรรมของผลงานในทุกระดับ และอนุมัติผลงาน ก่อนส่งต้นฉบับ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารหรือเผยแพร่สู่สาธารณะ โดยผู้นิพนธ์ที่มีชื่อแรกเป็นผู้ดำเนินการในส่วนนี้ โดยมีหัวหน้ากลุ่มและผู้ตรวจสอบทำหน้าที่ในการอนุมัติต้นฉบับซึ่งเป็นการรับรองคุณภาพและความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้น โดยไม่แสดงความคิดเห็นในบทบาทบรรณาธิการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ United States National Institutes of Health (NIH)⁽⁶⁾ และ Scientific Integrity Program U.S. Environmental Protection Agency⁽⁷⁾ ที่กำหนดให้การนำเสนอข้อมูลโดยผู้ปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะในรูปแบบการตีพิมพ์ วาจา หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องมีการดำเนินการตามมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่า ผลงานที่มีการเผยแพร่มีคุณภาพ มีความถูกต้องเหมาะสม และควรมีการรับรองได้รับการอนุมัติจากผู้บริหาร นอกจากนี้ยังกำหนดให้ ผลงานที่ดำเนินการโดยผู้ปฏิบัติงานที่ต่ำกว่าระดับผู้อำนวยการลงมา ควรได้รับการอนุมัติจากผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

จากขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา พบว่า และกระบวนการรูปแบบเดิมไม่มีการกำหนดขอบเขตองค์ประกอบมาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิชาการทำให้การพิจารณาขึ้นอยู่กับดุลยพินิจเพียงอย่างเดียว ดังนั้นทีมวิจัยจึงได้นำหัวข้อจริยธรรมการเผยแพร่ของ สวทช.⁽⁸⁾ และ วช.⁽⁹⁾ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประเภทของผลงานที่ต้องดำเนินการตามแนวทางฯ โดยกำหนดให้ ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการที่ขออนุมัติให้เผยแพร่ ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบ DDC

clearance ตามองค์ประกอบมาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ในหัวข้อความเป็นผู้สนับสนุนครบทั้ง 3 ข้อย่อย และผ่านการพิจารณาหัวข้ออื่นๆ อย่างน้อย 3 ข้อ หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขข้างต้น การอนุมัติให้เผยแพร่จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบ DDC clearance สำหรับผู้นำเสนอ รูปแบบการนำเสนอด้วยวาจาหรือนำเสนอแบบโปสเตอร์ ให้ดำเนินการข้อที่ 4 การตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรม (plagiarism) ข้อที่ 5 การตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) และ ข้อที่ 6 การตรวจสอบความลับและความเป็นส่วนตัว (confidentiality and privacy)

แม้ว่าระดับความพึงพอใจในภาพรวมของแนวทางฯ จะไม่อยู่ในระดับความพึงพอใจมากหรือร้อยละ 80 ตามที่สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)⁽¹⁰⁾ ได้กำหนดมาตรฐานไว้ แต่งานวิจัยชิ้นนี้สามารถใช้เป็นจุดเริ่มต้นหรือต้นแบบในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการก่อนการเผยแพร่ของบุคลากรกรมควบคุมโรค (DDC clearance) ได้อย่างเป็นรูปธรรมให้กับกรมควบคุมโรค เพื่อพัฒนาต่อยอดในอนาคต ดังนั้น กรมควบคุมโรค โดย กนว. ควรปรับให้มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก รวดเร็ว เรียบง่าย มีระยะเวลากำหนดในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีกระบวนการดำเนินงานชัดเจน มีการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง และมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติเห็นถึงประโยชน์การดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance

ข้อจำกัดงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีประชากรศึกษาค่อนข้างน้อย เพราะผู้ที่ดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance มีอย่างจำกัด ดังนั้นข้อมูลจึงไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร บุคลากรบางท่านรับผิดชอบหลายงานทำให้กลุ่มประชากรศึกษาจึงเป็นกลุ่มเดิม และผู้ให้ข้อมูลก็ยังไม่มีความเข้าใจกับแนวทาง DDC clearance ที่ทีมวิจัยส่งให้ล่วงหน้าทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารทั้งระดับกรมและระดับหน่วยงานให้ความสำคัญกับนโยบายการส่งเสริมและกำกับคุณภาพผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการก่อนการเผยแพร่และมีการนำไปใช้ให้เป็นรูปธรรม พร้อมทั้งมีการสื่อสารภายในหน่วยงานเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้ร่วมกำหนดนโยบาย

2. กนว. ควรประชาสัมพันธ์ หรือสื่อสารให้หน่วยงานภายในกรมควบคุมโรค ได้รับรู้รับทราบทำความเข้าใจตามแนวทาง DDC clearance และควรนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานตามแนวทาง DDC clearance ไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่นำเสนอผลงานเล็งเห็นถึงประโยชน์ในการดำเนินการตามแนวทาง DDC clearance

3. ควรมีการคืนข้อมูลให้แก่หน่วยงานเพื่อเป็นฐานข้อมูลการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการของแต่ละหน่วยงาน และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การสนับสนุนค่าตีพิมพ์สำหรับบุคลากรกรมควบคุมโรค

4. สำหรับการนำไปใช้ในอนาคตกหากมีการดำเนินงาน DDC clearance เพิ่มมากขึ้น ควรมีการประเมินรูปแบบซ้ำ เพื่อปรับปรุงการดำเนินการ DDC clearance ให้เหมาะสมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารนายแพทย์ไพฑูริย์ คำ ผู้อำนวยการกองนวัตกรรมและวิจัย ที่ให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญในการดำเนินงานวิจัยชิ้นนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการที่ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ บุญสุยา ผู้เชี่ยวชาญประจำคลินิกวิจัย R2R กรมควบคุมโรค ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมทั้งสนับสนุน การดำเนินงานวิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญสังกัด กรมควบคุมโรค และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่ได้ สนับสนุนข้อมูล และร่วมดำเนินการ จนทำให้งานวิจัย ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. Division of Innovation and Research (DIR). Annual Report [Internet]. [cited 2022 Jul 28]. Available from: <https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor2/dir/files/รายงานประจำปี%202564%20Final%20รอลงเว็บ.pdf>. (in Thai)
2. Leerapan P. Health related action research: Concept and methodology. Action Research Workshop; 2018 Nov 9; Department of Disease Control, Nonthaburi: 2018. (in Thai)
3. Blank MB, Jemmott JB. The CDC clearance process: an obstacle to progress in public health. *Am J Public Health*. 2015;105(4):614-5.
4. Centers for Disease Control and Prevention, Office of the Associate Director for Science. Guidance for scientific review and clearance [Internet]. 2011 [cited 2021 Jul 5]. Available from: https://www.tephinet.org/sites/default/files/content/resource/files/scirevguide_0.pdf.
5. Joanne C, Harold J. The CDC clearance process: Supporting quality science. *Am J Public Health*. 2015;105(6):e1-2. doi: 10.2105/AJPH.2015.302691
6. Office of Management Assessment National Institutes of Health. 1184 - Preparation and clearance of scientific, technical, and public information presented by NIH Employees or Produced for Distribution by NIH [Internet]. [cited 2020 Jul 13]. Available from: <https://policymanual.nih.gov/1184#A2648C1F>
7. U.S. Environmental Protection Agency. Best practices for clearance of scientific products at EPA [Internet]. [cited 2021 Jul 5]. Available from: https://www.epa.gov/sites/default/files/2018-05/documents/best_practices_for_clearance_of_scientific_products_at_epa_final_21may2018.pdf
8. National Science and Technology Development Agency (NSTDA). Guidelines of research publication. Pathum Thani: National Science and Technology Development Agency; 2019. (in Thai)
9. National Research Council of Thailand (NRCT). Manual of research publication. Bangkok: National Research Council of Thailand; 2015. (in Thai)
10. Health System Research Institute (HSRI). Satisfaction assessment of using academic publication on HSRI knowledge bank website fiscal year 2018: Monitoring and Evaluation Committee for Improving Satisfaction of Using Academic Publication Fiscal Year 2019 [Internet]. [cited 2022 Jul 27]. Available from: <https://www.hsri.or.th/sites/default/files/o16.pdf> (in Thai)